

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (aštuntoji kolegija) NUTARTIS

2019 m. spalio 3 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 – Jurisdikcija nagrinėti prašymą nutraukti santuoką – Jurisdikcija dėl tėvų pareigų ir prievolės išlaikyti nepilnametį poros vaiką – Kreipimasis į šalių pilietybės valstybės teismą – 3 straipsnio 1 dalies b punktas – Nepilnamečio vaiko ir tėvų gyvenamoji vieta kitoje valstybėje narėje – 12 straipsnio 1 dalies b punktas – Jurisdikcijos prorogacija – 17 straipsnis – Jurisdikcijos tikrinimas – Sąvoka „tėvų atsakomybė“

Byloje C-759/18

dėl *Judecătoria Rădăuți* (Redeucio pirmosios instancijos teismas, Rumunija) 2018 m. lapkričio 19 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 3 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

OF

prieš

PG

TEISINGUMO TEISMAS (aštuntoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, teisėjai J. Malenovský, C. G. Fernlund (pranešėjas),

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos E. Gane, L. Lițu ir C.-R. Canțăr,
- Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir L. Radu Bouyon,

atsižvelgęs į išklausus generalinį advokatą priimtą sprendimą išspręsti bylą motyvuota nutartimi pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį,

priima šią

* Proceso kalba: rumunų.

Nutartį

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243), 2 straipsnio 7 punkto, 3 straipsnio 1 dalies, 12 ir 17 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant OF ir PG ginčą dėl prašymo nutraukti santuoką.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 2201/2003

- 3 Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

<...>

b) tėvų pareigų skyrimu, vykdymu, perdavimu, apribojimu ar atėmimu.

2. Šio straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos bylos konkrečiai gali būti susijusios su:

a) globos teisėmis ir bendravimo teisėmis;

<...>

3. Šis reglamentas netaikomas:

<...>

e) išlaikymo pareigoms;

<...>“

- 4 Šio reglamento 2 straipsnyje numatyta:

„Šiame reglamente:

<...>

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos teises ir bendravimo teises];

<...>

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

<...>“

5 To paties reglamento 3 straipsnio „Bendroji jurisdikcija“ 1 dalyje nustatyta:

„Bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimu negaliojančia, jurisdikciją turi teismai, esantys toje valstybėje narėje:

a) kurios teritorijoje:

- yra sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, arba
- buvo sutuoktinių paskiausia nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, arba
- yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba
- yra vieno iš sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu buvo paduotas bendras pareiškimas, arba
- yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo, arba
- yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki pareiškimo padavimo ir yra atitinkamos valstybės narės pilietis arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, jeigu joje yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta;

b) kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, kurioje yra abiejų sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta.“

6 To paties reglamento 12 straipsnis „Jurisdikcijos prorogacija“ suformuluotas taip:

„1. Valstybės narės teismai, kuriems pagal 3 straipsnį yra suteikta jurisdikcija nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turi jurisdikciją bet kurioje byloje dėl su tėvų pareigų, susijusioje su tuo pareiškimu, jeigu:

a) bent vienas iš sutuoktinių turi tėvų pareigas vaikui

ir

b) tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitokiu nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.

<...>“

7 Reglamento Nr. 2201/2003 17 straipsnyje numatyta:

„Jeigu valstybės narės teisme iškeliama byla, kurią nagrinėti pagal šį reglamentą jurisdikciją turi ne jis, o kitos valstybės narės teismas, pirmiau nurodytas teismas savo iniciatyva pareiškia, kad jurisdikcijos neturi.“

Reglamentas (EB) Nr. 4/2009

- 8 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (OL L 7, 2009, p. 1) 3 straipsnyje numatyta:

„Jurisdikciją nagrinėti su išlaikymo prievolėmis susijusias bylas valstybėse narėse turi:

- a) tos vietos, kurioje yra atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba
- b) tos vietos, kurioje yra kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba
- c) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su asmenų statusu susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe; arba
- d) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su tėvų pareigomis susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe.“

Rumunijos teisė

- 9 *Codul de procedură civilă* (Civilinio proceso kodeksas), priimto *Legea Nr. 134/2010* (Įstatymas Nr. 134/2010) (2015 m. balandžio 10 d. *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 247, toliau – Civilinio proceso kodeksas), 915 straipsnyje nustatytos Rumunijos teismo, turinčio jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo nutraukti santuoką, nustatymo taisyklės.

- 10 Civilinio proceso kodekso 919 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Jeigu sutuoktiniai turi nepilnamečių vaikų, gimusių iki jų santuokos, santuokoje arba įvaikintų, teismas nusprendžia dėl tėvų valdžios įgyvendinimo ir tėvų prievolės skirti vaikų vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų, net jei tai nėra prašymo nutraukti santuoką dalykas.“

- 11 Civilinio proceso kodekso 130 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Tuo, kad teismai neturi bendrosios jurisdikcijos, šalys ar teismas gali remtis bet kuriuo bylos nagrinėjimo etapu.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 12 Rumunijos piliečiai OF ir PG 2000 m. susituokė Rumunijoje. Kitais metais jiems gimė vaikas.

- 13 Netrukus po vaiko gimimo OF ir PG su juo įsikūrė Italijoje.

- 14 2012 m. lapkričio 21 d. *Tribunale di Aosta* (Aostos teismas, Italija) konstatavo faktinę sutuoktinių separaciją, išimtinę šio vaiko globą skyrė jo motinai PG ir nurodė jo tėvui OF mokėti savo vaikui išlaikymą. Šis teismas taip pat nustatė tėvo bendravimo su vaiku tvarką.

- 15 2018 m. rugsėjo 3 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui *Judecătoria Rădăuți* (Redeucio pirmosios instancijos teismas, Rumunija) tėvas pateikė prašymą nutraukti santuoką.

- 16 Šis teismas nustatė, kad šalys užmezgė tvirtus ryšius su Italijos visuomene ir kad vaikas, kuriam dabar yra 17 metų, nuo vienu su puse metų amžiaus Italijoje gyvena su savo motina.
- 17 Minėtas teismas taip pat konstatuoja, kad šalys nepateikė rašytinio susitarimo, kuriame būtų nurodyta, kad būtent jis turi jurisdikciją nagrinėti šį prašymą nutraukti santuoką. Jis pabrėžia, kad net jeigu ieškovas tiesiog nurodė atsakovės gyvenamosios vietos adresą Rumunijoje, nenurodydamas jos adresą Italijoje, šaukimo atsakovei atvykti į teismą procedūra pagal Civilinio proceso kodeksą buvo tinkamai įvykdyta, nes atsakovės motina pasirašė šio šaukimo įteikimo patvirtinimą. Be to, šis teismas prie bylos pridėjo atsakovės telefono numerį tam, kad su ja būtų galima susisiekti.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad nors ieškovas nepateikė prašymų dėl tėvų pareigų ir išlaikymo prievolės, kiek tai susiję su jo vaiku, pagal Civilinio proceso kodeksą teismas privalo imtis priemonių šiuo klausimu.
- 19 Šis teismas nori išsiaiškinti dėl savo jurisdikcijos priimti sprendimą dėl prašymo nutraukti santuoką ir imtis priemonių, susijusių su tėvų pareigomis ir išlaikymo prievole, kai šalys dėl to aiškiai nesutarė.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo manantis, kad pasirinkti teismą, turintį jurisdikciją nutraukti santuoką, galima tik iš Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardytų teismų, atsižvelgiant į vienos iš šalių ar jų abiejų įprastą gyvenamąją vietą, o tai esą rodo šioje nuostatoje vartojamas jungtukas „arba“. Vis dėlto negalima rinktis tarp, viena vertus, šioje nuostatoje nurodytų teismų ir, kita vertus, abiejų sutuoktinių turimos pilietybės valstybės narės teismo, nurodyto šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punkte. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, teisės aktų leidėjas norėjo suteikti pirmenybę šalių įprasta gyvenamąja vieta grindžiamai jurisdikcijai, palyginti su jų turima tos pačios valstybės narės pilietybe grindžiama jurisdikcija.
- 21 Dėl ginčo, kurio dalykas yra „santuokos nutraukimas esant nepilnamečių vaikų“, kai nėra aiškaus šalių susitarimo dėl jurisdikciją turinčio teismo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad jis turi teikti pirmenybę Reglamentui Nr. 2201/2003 prieš nacionalinę teisę ir *ex officio* remtis Rumunijos teismų tarptautinės jurisdikcijos neturėjimu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, valstybės narės, kurios teritorijoje gyvena šalys, teismas turi geresnę galimybę nagrinėti įrodymus. Minėtas teismas priduria, kad iš Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio matyti, jog tuo atveju, kai šalių įprasta gyvenamoji vieta yra vienoje valstybėje narėje ir jos nusprendžia, kad jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą turi valstybės narės, kurios pilietybę jos abi turi, teismas, tas teismas automatiškai neįgyja jurisdikcijos priimti sprendimą dėl tėvų pareigų ir išlaikymo prievolės.
- 22 Tokiomis aplinkybėmis *Judecătoria Rădăuți* (Redeucio pirmosios instancijos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, jog atsakovės prieštaravimo dėl Rumunijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti bylą dėl „santuokos nutraukimo esant nepilnamečių vaikų“ nepateikimas yra tylus jos sutikimas, kad byla būtų nagrinėjama ieškovo pasirinktame teisme, kai abiejų šalių įprasta gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje (šiuo atveju Italijoje), o prašymas nutraukti santuoką buvo pateiktas šalių pilietybės valstybės teismui?
2. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad teismas turi arba gali *ex officio* remtis Rumunijos teismų tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti klausimą dėl „santuokos nutraukimo esant nepilnamečių vaikų“ neturėjimu, jei nėra kitoje valstybėje narėje (šiuo atveju Italijoje) gyvenančių šalių susitarimo dėl jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo (tokiu atveju prašymas atmetamas, nes jo nagrinėjimas nepriklauso Rumunijos teismų jurisdikcijai), teikdamas pirmenybę šioms, o ne Civilinio proceso kodekso 915 straipsnio 2 dalies

nuostatomis, pagal kurias gali būti pateiktas prieštaravimas dėl *Judecătoria Rădăuți* (Redeucio pirmosios instancijos teismas) išimtinės teritorinės jurisdikcijos (tokiu atveju jurisdikcija byloje turi būti suteikta *Judecătoria Sectorului 5 București* [Bukarešto 5-ojo sektoriaus pirmosios instancijos teismas, Rumunija] ir šis bylą nagrinėja iš esmės), juo labiau kad minėti straipsniai yra mažiau palankūs nei nacionalinės teisės aktai (Civilinio proceso kodekso 915 straipsnio 2 dalis)?

3. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalies b punktas, pagal kurį „tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitokiu nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai“, turi būti aiškinamas taip, kad jei kitoje valstybėje narėje (šiuo atveju Italijoje) įprastinę gyvenamąją vietą turinčios šalys kaip teismą, turintį jurisdikciją nagrinėti prašymą nutraukti santuoką, pasirenka savo pilietybės valstybės narės teismą (*Judecătoria Rădăuți* [Redeucio pirmosios instancijos teismas, Rumunija]), šis teismas automatiškai turi jurisdikciją nagrinėti ir reikalavimus, susijusius su „tėvų valdžios įgyvendinimu, nepilnamečio vaiko gyvenamąja vieta ir tėvų prievole skirti vaiko vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų“?
4. Ar Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 7 dalyje ir 12 straipsnyje pateikta sąvoka „tėvų pareigos“ turi būti aiškinama kaip apimanti ir sąvoką „tėvų valdžia“, vartojamą *Codul civil* (Civilinis kodeksas) 483 straipsnyje, sąvoką „vaiko gyvenamoji vieta“, vartojamą Civilinio kodekso 400 straipsnyje, ir sąvoką „tėvų prievolė skirti vaiko vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų“, vartojamą Civilinio kodekso 402 straipsnyje?“

Dėl prejudicinių klausimų

23. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 99 straipsnį, jeigu atsakymą į klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, galima aiškiai nustatyti iš jurisprudencijos arba jeigu tas atsakymas nekelia jokių pagrįstų abejonių, Teisingumo Teismas, vadovaudamasis teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklauses generalinį advokatą, bet kada gali nuspręsti priimti sprendimą motyvuota nutartimi.
24. Šią nuostatą reikia taikyti šioje byloje.

Dėl pirmojo klausimo

25. Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, kiek tai susiję su prašymu nutraukti santuoką, kai pareiškėjas kreipiasi į valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismą, nors įprastinę jų gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, tai, kad atsakovas nepateikė prieštaravimo dėl tarptautinės jurisdikcijos, prilygsta tyliam jo sutikimui su to teismo jurisdikcija.
26. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalyje, kurioje įtvirtinti bendrosios jurisdikcijos, susijusios su santuoka, kriterijai, nenumatyta, kad atsakovas turi sutikti su ieškovo pasirinkimu dėl teismo.
27. Kita vertus, to 3 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose yra išvardyti keli jurisdikcijos pagrindai, tarp kurių nėra hierarchijos, todėl visi šioje nuostatoje įtvirtinti kriterijai yra alternatyvūs (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 48 punktas).
28. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad Reglamente Nr. 2201/2003 įtvirtinta jurisdikcijos paskirstymo sistema santuokos ryšių nutraukimo atveju nesiikiama užkirsti kelio kelių teismų jurisdikcijai. Atvirkščiai, aiškiai numatyta, kad jurisdikciją gali turėti keli teismai, tarp jų nenustatant hierarchijos (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 49 punktas).

- 29 Vadinasi, remiantis Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktu, valstybės narės, kurios pilietybę turi atitinkamos šalys, teismas (šiuo atveju Rumunijos teismas) turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl ieškovo pateikto prašymo nutraukti santuoką.
- 30 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, kiek tai susiję su prašymu nutraukti santuoką, kai ieškovas kreipiasi į valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismą, nors įprasta jų gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, tas teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio prašymo pagal tos nuostatos b punktą. Kadangi atsakovo sutikimo nereikalaujama, nebūtina nagrinėti, ar atsakovo prieštaravimo dėl jurisdikcijos nepateikimas yra tylus sutikimas su teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija.

Dėl antrojo klausimo

- 31 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad, esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, dėl aplinkybės, kad pora, kurios santuoką prašoma nutraukti, turi nepilnametį vaiką, valstybės narės, kurios pilietybę turi abi šalys, teismas, į kurį kreiptasi, gali arba turi *ex officio* remtis tarptautinės jurisdikcijos neturėjimu, kai šalys nėra susitarusios dėl jurisdikcijos.
- 32 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, siekiant užtikrinti veiksmingą Reglamento Nr. 2201/2003 įgyvendinimą ir vadovaujantis tarpusavio pasitikėjimo principu, kuriuo jis grindžiamas, kiekvienas teismas pagal šio reglamento 17 straipsnį turi patikrinti savo jurisdikciją (2019 m. sausio 16 d. Sprendimo *Liberato*, C-386/17, EU:C:2019:24, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 33 Kaip pažymėta atsakant į pirmąjį klausimą, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalį nereikalaujama, kad šalys susitartų dėl jurisdikciją turinčio teismo.
- 34 Taip pat reikia pabrėžti, kad, atsižvelgiant į šio reglamento tikslą užtikrinti teisinį saugumą, jo 6 straipsnyje iš esmės numatyta, kad šio reglamento 3–5 straipsniuose apibrėžti įgaliojimai yra išimtinio pobūdžio (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 48 punktas).
- 35 Kadangi aplinkybė, kad atitinkama pora turi nepilnametį vaiką, nėra vienas iš šiuose 3–5 straipsniuose nustatytų jurisdikcijos kriterijų, o tokia situacija, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 7 straipsnio, kuriame numatyta likutinė jurisdikcija, jei prašymui netaikomi minėti 3–5 straipsniai, taikymo sritį, darytina išvada, kad ši aplinkybė neturi reikšmės nustatant jurisdikciją turintį teismą.
- 36 Taigi tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kadangi teismas, į kurį kreiptasi, turi jurisdikciją pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, šis teismas negali remtis tarptautinės jurisdikcijos neturėjimu.
- 37 Vadinasi, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, aplinkybė, kad pora, kurios santuoką prašoma nutraukti, turi nepilnametį vaiką, neturi reikšmės nustatant teismą, turintį jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo nutraukti santuoką. Kadangi pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio prašymo turi valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismas, į kurį kreipėsi ieškovas, šis teismas negali, netgi nesant šalių susitarimo šiuo klausimu, remtis tarptautinės jurisdikcijos neturėjimu.

Dėl trečiojo klausimo

- 38 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismas, į kurį kreipėsi ieškovas, turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, šio 12 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta sąlyga, susijusi pritarimu jurisdikcijai, yra įvykdyta, todėl šis teismas automatiškai turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl su atitinkamu vaiku susijusių tėvų pareigų ir išlaikymo prievolės.
- 39 Reikia priminti, kad, siekiant atsižvelgti į viršesnius vaiko interesus ir pirmenybę teikti artumo kriterijui, Reglamento Nr. 2201/2003 8 straipsnyje nustatyta, kad tėvų pareigų srityje bendrąją jurisdikciją turi valstybės narės, kurioje yra įprasta vaiko gyvenamoji vieta, teismai (šiuo klausimu žr. 2017 m. vasario 15 d. Sprendimo *W ir V*, C-499/15, EU:C:2017:118, 51 ir 52 punktus).
- 40 Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalies b punkte aiškiai numatyta, kad jurisdikciją tėvų pareigų srityje gali turėti ir valstybės narės, kurioje jurisdikcija įgyvendinama pagal šio reglamento 3 straipsnį, teismai, priimdami sprendimus dėl prašymo nutraukti santuokos ryšius (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *L*, C-656/13, EU:C:2014:2364, 42 punktą). Taigi teismas, turintis jurisdikciją pagal šio 12 straipsnio 1 dalį, taip pat turi jurisdikciją priimti sprendimą bylose dėl išlaikymo prievolių pagal Reglamento Nr. 4/2009 3 straipsnio d punktą, kai reikalavimas dėl išlaikymo yra papildomas su tėvų pareigomis susijusioje byloje (2017 m. vasario 15 d. Sprendimo *W ir V*, C-499/15, EU:C:2017:118, 48 punktą).
- 41 Vis dėlto minėto 12 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad kreipimosi į teismą dieną būtų nustatytas aiškus ar bent nedviprasmiškas visų bylos šalių sutikimas su jurisdikcijos, susijusios su tėvų pareigomis, išplėtimu.
- 42 Dėl tokios bylos, kaip pagrindinė, kurios dalykas yra ne tėvų pareigos, bet tik santuokos ryšių nutraukimas ir į kurios nagrinėjimą atsakovė neatvyko, konstatuotina, kad nei ieškovas, nei atsakovė aiškiai ar bent nedviprasmiškai neišreiškė sutikimo su teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija priimti sprendimą dėl su šiomis pareigomis susijusių klausimų.
- 43 Taigi šiomis aplinkybėmis teismas, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo nutraukti santuoką pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, pagal šio reglamento 12 straipsnį negali būti laikomas turinčiu jurisdikciją, juo labiau automatiškai priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su tėvų pareigomis ir atitinkamo nepilnamečio vaiko išlaikymo prievole.
- 44 Tokį aiškinimą patvirtina 2018 m. sausio 16 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartis PM (C-604/17, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:10, 29 punktą), kurioje buvo nuspręsta, kad iš pačios Reglamento Nr. 2201/2003 formulotės matyti, jog valstybės narės teismas, pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl šios valstybės narės pilietybę turinčių sutuoktinių prašymo nutraukti santuoką, neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl šių sutuoktinių vaiko globos teisių ir bendravimo su juo teisių, jei kreipimosi į šį teismą dieną įprasta šio vaiko gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 8 straipsnio 1 dalį, ir jei nėra įvykdytos sąlygos, kuriomis šiam teismui suteikiama jurisdikcija pagal to paties reglamento 12 straipsnį, atsižvelgiant ir į tai, kad iš pagrindinės bylos aplinkybių taip pat nematyti, jog šią jurisdikciją būtų galima pagrįsti kitais to paties reglamento straipsniais.
- 45 Taigi į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismas, į kurį kreipėsi ieškovas, turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, negali būti laikoma, kad šio 12 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta sąlyga, susijusi su pritarimu jurisdikcijai, yra įvykdyta, jei bylos dalykas nėra tėvų

pareigos, o atsakovas neatvyko į bylos nagrinėjimą. Esant tokiai situacijai, teismas, į kurį kreiptasi, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl sutuoktinių santuokos nutraukimo, remiantis Reglamento Nr. 4/2009 12 straipsnio 1 dalies b punktu ir 3 straipsnio d punktu, neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl klausimų, susijusių su atitinkamai tėvų pareigomis ir atitinkamo vaiko išlaikymo prievole.

Dėl ketvirtąjį klausimo

- 46 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar sąvoka „tėvų pareigos“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, turi būti aiškinama kaip apimanti sąvokas „tėvų valdžia“, „vaiko gyvenamoji vieta“ ir „tėvų prievolė skirti vaiko vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų“, vartojamas atitinkamose nacionalinės teisės nuostatose.
- 47 Reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, įgyvendindamas jam pagal SESV 267 straipsnį suteiktus įgaliojimus, turi teisę priimti sprendimą tik dėl Sutarčių ir Europos Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų išaiškinimo ir neturi vertinti nacionalinės teisės nuostatų.
- 48 Siekiant pateikti naudingą atsakymą nacionaliniam teismui, reikia daryti nuorodą į Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnį, kuriame patikslinama šio reglamento taikymo sritis ir kurio 1 dalies b punkte numatyta, kad jis taikomas byloms, susijusioms su tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu, o jo 2 dalyje – kad minėtos bylos, be kita ko, gali būti susijusios su globos ir bendravimo teisėmis.
- 49 Sąvoka „tėvų pareigos“ Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 7 punkte apibrėžta kaip visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu, įskaitant globos teises ir bendravimo teises.
- 50 Sąvoka „globos teisės“ Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 9 punkte apibrėžta kaip apimanti teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą.
- 51 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, pirma, kad Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 2 dalyje vartojamas žodžių junginys „be kita ko“ reiškia, kad šioje nuostatoje pateiktas sąrašas yra orientacinio pobūdžio, ir, antra, kad tėvų pareigos, kaip jos suprantamos pagal šio reglamento 2 straipsnio 7 punktą, buvo apibrėžtos plačiai (2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimo C, C-435/06, EU:C:2007:714, 30 ir 49 punktai).
- 52 Darytina išvada, kad sąvoka „tėvų pareigos“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 7 punktą, apima ir visus sprendimus dėl vaiko globos teisių ir gyvenamosios vietos.
- 53 Kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 3 pastraipos e punkto, šis reglamentas netaikomas išlaikymo prievolėms. Tačiau jos patenka į Reglamento Nr. 4/2009 taikymo sritį.
- 54 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti taip: sąvoka „tėvų pareigos“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, turi būti aiškinama kaip apimanti sprendimus, be kita ko, susijusius su vaiko globos teisėmis ir gyvenamąją vietą, tačiau ji neapima tėvų prievolės skirti vaiko vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų, kurią apima sąvoka „išlaikymo prievolė“ ir kuri patenka į Reglamento Nr. 4/2009 taikymo sritį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

55 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nutaria:

1. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinamo Reglamento (EB) Nr. 1347/2000, 3 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad, kiek tai susiję su prašymu nutraukti santuoką, jei ieškovas kreipiasi į valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismą, nors įprasta jų gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje, tas teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio prašymo pagal tos nuostatos b punktą. Kadangi atsakovo sutikimo nereikalaujama, nebūtina nagrinėti, ar atsakovo prieštaravimo dėl jurisdikcijos nepateikimas yra tylus sutikimas su teismo, į kurį kreiptasi, jurisdikcija.
2. Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalis ir 17 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad tokiu atveju, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje, aplinkybė, kad pora, kurios santuoką prašoma nutraukti, turi nepilnamečią vaiką, neturi reikšmės nustatant teismą, turintį jurisdikciją priimti sprendimą dėl prašymo nutraukti santuoką. Kadangi pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies b punktą jurisdikciją priimti sprendimą dėl šio prašymo turi valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismas, į kurį kreipėsi ieškovas, šis teismas negali, netgi nesant šalių susitarimo šiuo klausimu, remtis tarptautinės jurisdikcijos neturėjimu.
3. Reglamento Nr. 2201/2003 12 straipsnio 1 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad tuo atveju, kai valstybės narės, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, teismas, į kurį kreipėsi ieškovas, turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl santuokos nutraukimo pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies b punktą, negali būti laikoma, kad šio 12 straipsnio 1 dalies b punkte numatyta sąlyga, susijusi su pritarimu jurisdikcijai, yra įvykdyta, jei bylos dalykas nėra tėvų pareigos, o atsakovas neatvyko į bylos nagrinėjimą. Esant tokiai situacijai, teismas, į kurį kreiptasi, turintis jurisdikciją priimti sprendimą dėl sutuoktinių santuokos nutraukimo, remiantis 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje 12 straipsnio 1 dalies b punktu ir 3 straipsnio d punktu, neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl klausimų, susijusių su atitinkamai tėvų pareigomis ir atitinkamo vaiko išlaikymo prievole.
4. Sąvoka „tėvų pareigos“, kaip ji suprantama pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, turi būti aiškinama kaip apimanti sprendimus, be kita ko, susijusius su vaiko globos teisėmis ir gyvenamąja vieta, tačiau ji neapima tėvų prievolės skirti vaiko vystymuisi ir ugdymui reikalingų lėšų, kurią apima sąvoka „išlaikymo prievolė“ ir kuri patenka į Reglamento Nr. 4/2009 taikymo sritį.

Parašai.